

De taal van het

landschap

Peter Renard

Van de provincie West-Vlaanderen mag een bedrijventerrein in Ieper beperkt uitbreiden, op voorwaarde dat het naburige "Pilkem Ridge" uitgroeit tot een verstillend landschap waarin het verleden van de frontlinie wordt geëvoeerd.

Het waren de jaren 1960 - 1970. Vlaanderen moest en zou worden opgestoten in de vaart der volkeren, en daarbij mocht zelfs de Westhoek niet ontbreken. Er lagen ambitieuze plannen op tafel voor een autoweg Kortrijk - Ieper - Veurne. De nieuwe verbinding zou onder meer dwars door het aanvalsveld van de Derde Slag bij Ieper snijden. Geen haan die er naar kraaide. Officieel klonk het bij de ingenieurs van wegebouw dat er bij voorafgaande graafwerken geen relictten van de Eerste Wereldoorlog waren aangetroffen. Later gaven de ingenieurs toe dat ze liever zwegen over het verleden. De werken moesten opschieten. Oponthoud door wat loopgraven, bakken munitie en restanten van jongemannen was niet wenselijk. De Westhoek wilde zijn verleden vergeten (zie kader).

De herinnering aan de oorlog is goed voor jaarlijks 35 miljoen euro aan inkomsten.

Maar de jaren 1970 waren ook die van de crisis. Het geld was op. De autoweg die Brussel met de westkust zou verbinden, strandde ter hoogte van Ieper. Toen er later opnieuw middelen waren en er dus opnieuw over de verlenging van de autoweg werd gesproken, was de mentaliteit omgeslagen. Althans wat het slagveld in Ieper betreft. Het beleid was tot het inzicht gekomen dat het verleden van de Westhoek echt wel wat voorstelt. Het ging belang hechten aan de restanten van de slagvelden en een oorlog die tot vandaag ver buiten de landsgrenzen tot de verbeelding spreken. Dat besef groeide ook bij de "afbakening van het kleinstedelijk gebied en delen van het buitengebied". Het moeilijkste onderdeel daarvan, de uitbreiding van de industriezone aan het Ieperleekanaal, opende een boeiend debat over hoe om te gaan met het verleden en de toekomst.

GEEN EMOTIONELE WAARDE

"Het bestaande industrieterrein is nu al te ver in noordelijke richting doorgeschoten. Dat is helaas onherroepelijk", zegt Piet Chielens, coördinator van het museum In Flanders Fields in Ieper. "Belangrijke relictten zijn onder het beton verdwenen. De militaire begraafplaats "Colne Valley" is aan drie zijden omringd door het bedrijventerrein. Bij hevig regenweer kan het water er niet weg en staat de Britse begraafplaats blank, als een zwembad met graven." Ook dat is een gevolg van het beleid van de jaren 1970. "Niemand zag daar toen graten in. Er was het kanaal en parallel aan dat kanaal zou de A19 komen. De gronden daartussen zouden één groot bedrijventerrein worden, met het kanaal als west- en de A19 als oostgrens." Dat daarbij waardevol erfgoed van de Eerste Wereldoorlog definitief zou verdwijnen, was van geen tel. Vandaag is dat niet meer vanzelfsprekend. Voor de A19 werd intussen een

De invloed van de paus

"De West-Vlaamse frontstreek wilde de Grote Oorlog het liefst van al uit haar geheugen wissen. Ze wenste niet meer herinnerd te worden aan het doodvonnis dat de Duitsers over de Westhoek hadden uitgesproken", zegt Piet Chielens, coördinator van het museum "In Flanders Fields" in Ieper.

Pas de jongste decennia veranderde de mentaliteit. Volgens Piet Chielens speelde een aantal factoren een rol, waaronder de beweging tegen de installatie van kruisraketten. Belangrijk was ook het pausbezoek in 1985. "Ineens besepte de Westhoek dat als de paus hier voor wereldvrede kwam bidden, deze streek toch echt wel bijzonder moest zijn", zegt de conservator. Een andere factor was het nieuwe museum. "In Flanders Fields heeft de taal van het landschap van de Westhoek nodig. Anders kunnen wij ons onmogelijk van musea in Parijs, Berlijn, Londen of Brussel onderscheiden. Onze slagvelden zijn onze laatste materiële getuigen. Toen het museum in 1998 de deuren opende, wilden we de gewone mensen en niet de generaals of de politici centraal zetten. Toen waren er nog twaalf veteranen. Nu wereldwijd misschien nog twee. Wat rest, is het landschap."

Ook op politiek vlak is er veel veranderd. "Het verhaal van de Westhoek heeft ook een economisch rendement. Volgens een studie uit 2006 is de herinnering aan de oorlog jaarlijks goed voor 35 miljoen euro aan inkomsten. Vroeger waren er alleen ruimtelijke claims voor industrie, infrastructuur, landbouw of wonen. Nu beseffen politici dat de Eerste Wereldoorlog een belangrijke werkverschaffer is, zonder dat daar grote investeringen tegenover moeten staan."

Ineens besepte de Westhoek dat als de paus hier voor wereldvrede kwam bidden, deze streek toch echt wel bijzonder moest zijn.

[FOTO'S: REPORTERS]

› Er is al veel schade aan het front berokkend ‹